

The article discusses the various looks that Ukrainian of foreign scientists on pedagogical projecting, types, logical structure components. Highlights the key stages of pedagogical design. Pedagogical projecting is regarded as an effective pedagogical activities aimed at solving problems of the development core competencies of students in the educational process.

Key words: competence, pedagogical projecting, modeling, design, construction, project thinking.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК: 373.5.016:796

Т. Т. Ротерс

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРИ – ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ СПОРТИВНО ОРІЄНТОВАНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У сучасних умовах реформування освітньо-виховної системи у загальноосвітніх навчальних закладах на перше місце виходить проблема профільного навчання у старшій школі. Це зумовлено тим, що розвиток світового, зокрема європейського освітнього простору, об'єктивно вимагає від української школи адекватної реакції на процеси реформування загальної середньої школи, що відбуваються у провідних країнах світу. Загальною тенденцією розвитку старшої профільної школи є її орієнтація на широку диференціацію навчання, яка передбачає поглиблене і професійно орієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Найбільш актуальними напрямками профільного навчання у 10 – 11 класах визначено суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний, спортивний. Їх набір відповідає соціально-диференційованим видам діяльності, які зумовлюються суспільним розвитком праці і містять знання про природу, людину, суспільство, культуру, науку та виробництво.

За основними напрямками профілізації визначаються різноманітні навчальні профілі шляхом як добору різних предметів, так і їх змістом. Засвоєння змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах з профільним навчанням спрямоване на забезпечення, з одного боку, загальноосвітньої підготовки учнів, а з іншого – підготовку до майбутньої професійної діяльності. У цьому аспекті великого значення набувають питання визначення технології профільного навчання фізичній культурі учнів старшої школи, спрямованість навчального процесу на ознайомлення учнів старших класів з основними формами професійної діяльності фахівців фізичного виховання (вчителі фізичної

культури, тренери з обраного виду спорту), оволодіння ними первинними засобами і формами педагогічної діяльності, підвищення рівня спортивної майстерності в обраному виді спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми, дає підстави стверджувати, що проблема профільного навчання у старшій школі розробляється педагогами різних країн світу: Франції, Швеції, Англії, Шотландії, США. Сморід довів, що важливою умовою досягнення успіху у будь-якій діяльності вважається спеціалізація працівника, яка не тільки сприяє розвитку виробничих сил, науки, культури, але й відповідає різноманітності задатків та розвитку людини. У руслі цієї тенденції диференціація навчання є одним із основних організаційних принципів середньої загальноосвітньої школи зарубіжжя впродовж багатьох десятиліть. У Росії концепцією профільного навчання визначено номенклатуру основних напрямів профілізації: природничо-математичний, соціально-економічний, гуманітарний, технологічний, універсальний. На Україні досвід професійно зорієнтованого навчання починається з XIX – поч. XX ст. У 1918 р. Наркомпрос України прийняв „Положення про єдину трудову школу УРСР”, згідно з яким у старших класах середньої школи виокремлювались три напрями поглибленого вивчення предметів: гуманітарний, природничо-математичний і технічний. Але ця схема не була реалізована [1]. У подальші роки продовжується тенденція на підготовку молоді до майбутньої трудової діяльності у рамках професійних шкіл різних типів. На сьогодні профілізація старшої школи є домінуючим напрямом функціонування старшої школи та інноваційною технологією спортивно-орієнтованого фізичного виховання школярів.

Незважаючи на значну увагу педагогів, психологів, філософів, науковців у галузі теорії і методики фізичного виховання до означеної проблеми, все ж окремі її кардинальні питання залишаються поки що нерозв'язаними. У науці не досліджувалися питання технології профільного навчання фізичній культурі в старшій школі.

У цьому контексті метою нашої роботи виступає визначення теоретичних, методологічних та практичних засідок профільного навчання фізичній культурі в старшій школі як інноваційної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання школярів.

У процесі вивчення науково-педагогічних праць було визначено, що профільне навчання фізичній культурі, як зазначає М. Зубалій, орієнтує організацію навчального процесу на ознайомлення старшокласників з основними формами професійної діяльності вчителя фізичної культури або тренера з певного виду спорту, обраного в школі як профільного, на підвищення спортивної майстерності в обраному виді фізкультурно-оздоровчої або спортивної діяльності. Це сприяє розвитку в старшокласників індивідуальних професійних здібностей та розширенню їхніх уявлень про специфіку фізкультурно-оздоровчої та

спортивної діяльності, вчить учнів мислити на професійному рівні вчителя фізичної культури або тренера з обраного вигляду спорту [2] .

На сьогодні в контексті Концепції профільного навчання в старшій школі підготовлено навчальну програму з фізичної культури для школярів 10 – 11 класів на профільному рівні [3], яка спрямована на здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки з фізичного виховання. Основними принципами побудови програми є безперервність, цілісність процесу навчання та особистісно-орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу. У змісті програми передбачається засвоєння старшокласниками розділів: „Основи знань з фізкультурно-спортивної діяльності” та „Способи фізкультурної діяльності” за модульним принципом. У розділі „Основи знань з фізкультурно-спортивної діяльності” передбачається вивчення таких тем: „Соціально-історичні основи фізкультурно-спортивної діяльності”, „Психолого-педагогічні основи фізкультурно-спортивної діяльності”, „Медико-біологічні основи фізкультурно-спортивної діяльності”, „Основи теорії і методики фізкультурно-спортивної діяльності”. Розділ „Способи фізкультурної діяльності” спрямовано на фізичну підготовку, спеціальну підготовку (технічну та тактичну) у відповідності до обраного виду фізкультурної діяльності (ритмічна гімнастика, легка атлетика, аеробіка та ін.).

На нашу думку, ця програма є універсальною. Теоретичний матеріал залишається стабільним, тоді як способи фізкультурної діяльності – модулі – можна змінювати поклад від об’єктивних розумів навчального закладу, в якому буде використовуватись ця програма.

Програма „Фізична культура” (профільний рівень) передбачає реалізацію змісту в обсязі п’яти годин на тиждень у 10 та 11 класах. Вона не встановлює чітко визначеної кількості годин для вивчення тих чи інших складових. Враховуючи рівень знань, фізичної підготовленості учнів, їхні інтереси й здібності, стан матеріально-технічної бази навчального закладу, кліматичні умови, учитель може самостійно: визначати кількість годин на вивчення складових кожного з видів фізкультурної діяльності; змінювати послідовність вивчення питань в обсязі тим; обирати найбільш ефективні форми організації навчального процесу, засоби розвитку фізичних якостей та природних здібностей, спеціальні вправи для опанування учнями рухових дій; застосовувати підручники, посібники, рекомендовані для використання в школі. Розглянемо, як на практиці вчителі реалізують завдання програми з фізичної культури на профільному рівні, ураховуючи, що на засвоєння конкретного виду спортивної діяльності у вигляді модулю передбачається 175 годин на рік, з яких 35 годин на теоретичну підготовку, 130 – на фізичну та технічну підготовку, 10 годин – резервні години.

Виникає питання: чи готові загальноосвітні школи, директори та вчителі фізичної культури до впровадження профільного навчання

старшокласників саме за спортивним напрямком. Було проведено анкетування директорів, вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів м. Луганська та Луганської області. Установлено, що 68,7 % директорів шкіл м. Лозно-Александрівка, Стельмахівка, Брянка, Височинівка, Лизине, Артемівськ, Трьохізбенка, Первомайськ, Луганськ, Весела Тарасівка, Тополі, Комісарівка мають профільне навчання за різними напрямками (суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, технологічний, художньо-естетичний), окрім спортивного напрямку, але при цьому директори вважають, що 50 % старшокласників обрали б спортивний напрямок. Основною причиною такого становища є те, що немає кадрів достатньої підготовки та матеріально-технічної бази. Разом з тим директори зазначають, що готові впроваджувати профільне навчання з футболу на 50 % і на 25 % з волейболу, баскетболу та фізичної культури.

Анкетування вчителів фізичної культури довело, що з 26 респондентів (100 %) бажать, щоб у них був спортивний профіль з волейболу (41,6 %,), з футболу, баскетболу, фізичної культури (33,0 %). Гімнастику обрали тільки 12,5 % учителів, спираючись на те, що в них немає матеріально-технічної бази. При цьому вчителі фізичної культури вважають, що до 80 % старшокласників оберуть спортивний профіль навчання. Виходячи з цього, можна зазначити, що вчителі фізичної культури готові до впровадження спортивного профілю у старшій школі, але недостатня матеріально-технічна база та відсутність відповідної мотивації директорів щодо профільного навчання за спортивним напрямком не дають можливості практичної реалізації.

Анкетування учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Луганська (192 учнів СШ № 14, 29, 60) показало, що 86,9 % старшокласників подобаються уроки фізичної культури своєю можливістю продемонструвати фізичні якості (49,5 %), цікавим змістом уроків (36,9 %) та особистістю вчителя фізичної культури. Школярам найбільше подобається займатися футболом, баскетболом, волейболом, фітнесом, фізичною культурою, гімнастикою та аеробікою, але тільки 10,4 % учнів міських шкіл обрали б у майбутньому професію тренера з обраного виду спорту та вчителя фізичної культури. При цьому 90,6 % старшокласників знають, що існує тісний зв'язок показників здоров'я та успіху в майбутній професійній діяльності. Цікавим для нашого дослідження є те, що найбільший відсоток старшокласників вказали, що їм подобається саме спортивний напрямок профільного навчання в школі (33,3 %). Далі йде суспільно-гуманітарний (32,8 %), художньо-естетичний (21,9 %), технологічний (18,7 %) та природничо-математичний (13,5 %).

У зв'язку з цим основними завданнями профільного навчання фізичної культури, які має вирішити загальноосвітня школа, директор, учителі фізичної культури, виступають: створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних й професійних інтересів, нахилів,

здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки; виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору й оволодінню майбутньої професією; формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетенції учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності; забезпечення перспективних зв'язків між загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю.

Ідея професійної орієнтації учнів загальноосвітніх навчальних закладів на вибір професії вчителя фізичної культури або тренера з обраного виду спорту в умовах безперервної освіти поєднується з заняттями найбільш талановитих школярів у спеціалізованих навчальних закладах з фізичної культури, до яких зараховують заняття в дитячо-юнацьких спортивних школах, спортивних інтернатах та в училищах фізичної культури. Саме ці спеціалізовані навчальні заклади формують у школярів спеціальні знання, рухові уміння і навички. Виховують фізичні якості у відповідності до обраного виду спорту. Зазначаємо, що в процесі таких занять домінують мотиви спортивно-тренувальні для досягнення високих спортивних результатів, а не профорієнтаційні, тому необхідним є поєднання двох траєкторій розвитку школярів – тренувальної та профорієнтаційної для подальшої професійної освіти у вищих навчальних закладах. У цьому аспекті зазначаємо, що спортивно орієнтоване фізичне виховання спрямовано насамперед на підвищення рівня мотивації до занять фізичними вправами, особистісної самореалізації, формування свого іміджу засобами обраного виду спорту. Разом із тим спортивно-орієнтоване фізичне виховання виконує функції інноваційної освітньої технології в контексті формування фізичної культури особистості, а також функції профільного навчання старшокласників за визначеними варіативним модулями – видами спорту, що професійно орієнтує старшокласників на здобуття професійної освіти з фізичного виховання та спорту.

У якості висновку зазначаємо, що саме поглиблене вивчення легкої атлетики, спортивних ігор, гімнастики, плавання, аеробіки, ритмічної гімнастики за модульним принципом на базі загальноосвітньої підготовки з фізичної культури надає змогу реалізувати соціальне замовлення нашого суспільства на здорову людину, бо проблема здоров'я школярів є нині однією з найбільш актуальних, адже стан здоров'я виступає важливим показником збереження й розвитку людського потенціалу будь-якої країни. Зауважимо, що престижність здорового способу життя зростає в сучасному світі. Стало модним грати в теніс, займатися аеробікою, плаванням та іншими видами спорту, відвідувати тренажерні зали чи мати тренажери у домашніх умовах, стежити за своєю вагою, приймати вітаміни, харчові добавки тощо. Але ж забезпечення здоров'я, формування здорового способу життя – це

проблема багатофакторна. Фізична культура як навчальний предмет є лише однією зі складових, що мають розв'язувати цю проблему на рівні профільного навчання за спортивним напрямком.

Список використаної літератури

1. Організація профільного навчання : довідник вчителя фізичної культури в запитаннях та відповідях. – Х. : Веста ; Вид-во „Ранок”, 2007. – С. 180. **2. Зубалій М.** Зміст навчальної діяльності старшокласників зі спортивного профілю / М. Зубалій // Здоров'я та фізична культура. – 2008. – № 3. – С. 1 – 5. **3. Фізична культура** : навч. програма. 10 – 11 класи (спортивний профіль) [Електронний ресурс] / В. М. Єрмолова, Л. І. Іванова, Г. Г. Смолюс, В. О. Сілкова, О. Л. Благий, В. В. Дерев'янка, О. М. Лакіза, Г. А. Коломоєць, А. А. Ребрина, С. В. Перепилиця. – Режим доступу : mon.gov.ua/education/average/prog12/f_k_pr.doc

Ротерс Т. Т. Профільне навчання фізичній культурі – інноваційна технологія спортивно орієнтованого фізичного виховання учнів старшої школи

У статті наведено аналіз результатів теоретичного та констатувального дослідження проблеми профільного навчання фізичній культурі учнів старшої школи як інноваційної технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання. Висвітлено домінуючу роль підвищення мотивації старшокласників до поглибленого вивчення різних видів спорту як інструментарію оволодіння новими руховими вміннями та навичками, основними теоретичними й практичними положеннями методики фізичної культури, а також вміннями та навичками педагогічної діяльності в галузі фізичного виховання і спорту.

Ключові слова: профільне навчання, інноваційна технологія, спортивно орієнтоване фізичне виховання школярів, учитель фізичного виховання.

Ротерс Т. Т. Профильное обучение физической культуре – инновационная технология спортивно ориентированного физического воспитания учащихся старшей школы

В статье дан анализ результатов теоретического и констатирующего исследования проблемы профильного обучения физической культуре учащихся старшей школы как инновационной технологии спортивно-ориентированного физического воспитания. Освящена доминирующая роль повышения мотивации старшеклассников углубленно изучать разные виды спорта как инструментария для овладения новыми двигательными умениями и навыками, основными теоретическими и практическими положениями методики физической культуры, а также умениями и навыками педагогической деятельности в области физического воспитания и спорта.

Ключевые слова: профильное обучение, инновационная технология, спортивно ориентированное физическое воспитание школьников, учитель физического воспитания.

Roters T. T. Profil'noe teaching a physical culture is innovative technology of the sportin-oriented physical education of student senior school

In the article the analysis of results of theoretical and establishing research of problem of the type teaching a physical culture is given student senior school as innovative technology of the sporting-oriented фізичного education. The dominant role of increase of motivation of senior pupils is sanctified deeply to study the different types of sport as a tool for a capture new motive abilities and skills, основними by theoretical and practical positions of method of physical culture, and also abilities and skills of pedagogical activity in area of physical education and sport.

Key words: specialized education, innovative technology, sports-oriented physical education students, a teacher of physical education.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.04

Л. Т. Рябовол

НАСЛІДУВАННЯ В ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ ЯК ОСНОВА РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ ПРАВОЗНАВСТВА)

Постановка проблеми. Освітні системи розвиваються за законами системної подібності, системного наслідування й програмування, інваріантності й циклічності розвитку і функціонування. Їх реалізацію забезпечують, як вказує А. Суббето, „носії спадкових інваріантів”, роль яких відіграють уявлення про поліструктурність освітньої системи [19, с. 40, 280, 493]. Ю. Калиновський представляє спадкові інваріанти як ціннісні культурно-цивілізаційні „коди” спадкування, двома історичними компонентами: хроно-вертикальною (успадкування і збагачення власного досвіду) і хроно-горизонтальною (запозичення і відторгнення чужого досвіду) [6, с. 17]. Саме успадкування системою шкільної правової освіти попереднього досвіду забезпечує її відтворення, постійну присутність у житті суспільства, ефективно цілеспрямоване функціонування. Це дозволяє нам стверджувати, що підвищення якості шкільної правової освіти, вироблення і впровадження інноваційних технологій у навчання правознавства вимагають комплексного ретроспективного аналізу